Wstęp do programowania

na bazie języka C

S. Prata, Język C. Szkoła programowania, Wydanie V, Helion 2006

B.W. Kernighan, D.M. Ritchie, Język C, WNT, Warszawa 1988

J. Bielecki, Encyklopedia języka C, WKiŁ, Warszawa 1989

Język C - 1972 - Dennis Ritchie (Bell Labs) wspólnie z Kenem Thompsonem (UNIX)

C - język dla programistów.

Wydajność
- wykorzystanie możliwości komputerów,
- niewielka objętość programów i dużą szybkość działania,
- wysoki stopień precyzji, porównywalna z asemblerem.

Przenośność
- programy napisane w C na jednej platformie systemowej mogą być uruchamiane na innych platformach natychmiast lub po minimalnych modyfikacjach.

Moc i elastyczność
- większa część systemu operacyjnego UNIX jest napisana w C,
- wiele kompilatorów innych języków zostało napisanych w C.

Ukierunkowanie na programistę
- oferuje dostęp do sprzętu i pozwala na operowanie poszczególnymi bitami w pamięci.
- udostępnia bogaty wybór operatorów pozwalający wyrażać się w zwięzły sposób,
- większość implementacji języka C zawiera także duży zbiór przydatnych funkcji

Słabe strony - swoboda wyrażania się, jaką daje język C, wymaga także większej odpowiedzialności. Ceną wolności jest nieustanna czujność.

- zwięzłość C, połączona z bogactwem oferowanych operatorów, pozwala tworzyć kod źródłowy charakteryzujący się niezwykłym wprost zawikłaniem.

C++

Wielu producentów oprogramowania preferuje C++, zwłaszcza przy pracy nad dużymi projektami.

- C++ Jest niemal dokładnym nadzbiorem C - niemal każdy poprawny program w C jest także poprawnym programem w C++.
- W zasadzie każdy, poprawnie napisany, złożony program w C jest programem obiektowym.
- C++ rozszerza C o wiele przydatnych narzędzi, w tym dotyczących programowania obiektowego.

Siedem kroków pisania programów w C:

Krok 1: Określenie celów programu

- jakich danych program będzie potrzebował

- jakie informacje powinien przedstawić użytkownikowi.

Krok 2: Projektowanie programu

- jak powinien wyglądać interfejs użytkownika

- jaki powinien być sposób organizacji programu

- kto będzie użytkownikiem program

- ile czasu pozostało na jego ukończenie

- sposób reprezentacji danych w programie (i ewentualnie w plikach zewnętrznych)

- metody, które zostaną użyte do ich przetwarzania

Krok 3: Pisanie kodu

- przełożenie projektu na język C

- dokumentacja programu (komentarze w kodzie)

Krok 4: Kompilacja

- Kompilator jest programem służącym do przetwarzania kodu źródłowego na kod wykonywalny.

- Kompilatory zajmują się także włączaniem kodu z bibliotek do programu docelowego.

- Wynikiem końcowym procesu kompilacji jest plik wykonywalny zawierający kod zrozumiały dla komputera.

- Kompilator sprawdza również, czy program zawiera błędy składniowe polegające na nieprzestrzeganiu zasad gramatyki języka C.

- W przypadku znalezienia błędów są one sygnalizowane, a plik wykonywalny nie zostaje utworzony.

Krok 5: Uruchomienie programu

Krok 6: Testowanie i usuwanie błędów

- Czy program spełnia wytyczone założenia? Czy program zawiera błędy semantyczne?

Błąd semantyczny polega na zastosowaniu zasad języka we właściwy sposób, ale w niewłaściwym celu.

Proces szukania i naprawiania błędów nosi nazwę odpluskwiania lub debugowania (ang. debugging).

Krok 7: Modyfikacja programu

- poprawianie efektywności, ergonomiczności interfejsu itp.

Mechanika programowania

Program w języku C zapisujemy w pliku tekstowym zwanym **plikiem kodu źródłowego** lub **plikiem źródłowym**. Większość środowisk wymaga, aby nazwa tego pliku miała rozszerzenie **.c**

Kompilacja polega na przetworzeniu **kodu źrodłowego** na **kod maszynowy** i umieszczeniu go w **pliku kodu obiektowego** (ang. objectfile). Nie jest to jeszcze **plik wykonywalny**.

Pierwszym elementem, którego brakuje w pliku obiektowym jest tzw. **kod startowy** (ang. start-up code), który służy za interfejs pomiędzy programem a systemem operacyjnym.

Drugim brakującym elementem jest **kod procedur bibliotecznych**. Niemal wszystkie programy w C wykorzystują procedury (zwane funkcjami) będące częścią standardowej biblioteki języka.

Rola **linkera** polega na scaleniu - kodu obiektowego, standardowego kodu startowego dla danego systemu oraz kodu pochodzącego z bibliotek i ostatecznie utworzeniu z nich jednego pliku **wykonywalnego**.

Prosty przykład

```
#include <stdio.h>          // dołączenie innego pliku
int main(void)              // nazwa funkcji
      {                     // początek treści funkcji
      int num;              // instrukcja deklaracji
      num = 1;              // instrukcja przypisania
      printf("Jestem prostym ");     // instrukcja pisania
      printf("komputerem.\n");       // instrukcja pisania
      printf("Moja ulubiona liczba jest %d, bo jest pierwsza.\n",num);   // instrukcja pisania
      return 0;                      // instrukcja zwrotu
      }                              // koniec treści funkcji
```

wynik działania programu

```
Jestem prostym komputerem.
Moja ulubiona liczba jest 1, bo jest pierwsza.
```

Nazwy

Znaki do dyspozycji to litery (małe i wielkie), cyfry oraz znak podkreślenia _.

Pierwszy znak każdej nazwy nie może być cyfrą.

Przykład

```
/* st_cale.c — zamienia 2 stopy na cale */
#include <stdio,h>
int main(void)
        {
        int stopy,   cale;
        stopy = 2;
        cale = 12  *  stopy;
        printf("%d stopy równają sie %d calom! \n",  stopy, cale);
        return 0;
        }
```

Słowa kluczowe

Słowa kluczowe stanowią słownictwo języka C.

Ponieważ mają one specjalne znaczenie, nie można wykorzystywać ich jako nazw zmiennych.

auto	double	inline	static
break	else	int	struct
case	enum	long	switch
char	extern	register	typedef
complex	float	restrict	union
const	for	return	unsigned
continue	goto	short	void
default	if	signed	volatile
do	imaginary	sizeof	while

Zmienne i stałe

Niektóre dane są ustalone przed uruchomieniem programu i pozostają niezmienione przez cały czas jego działania - są to **stałe** (ang. *constants*).

Dane, które mogą się zmieniać w trakcie działania programu, nazywamy **zmiennymi** (ang. *variables*).

W naszym przykładowym programie **cale** jest zmienną, a **12** - stałą.

Słowa kluczowe typów danych

Pierwotne słowa kluczowe	**Dodatkowe słowa kluczowe**
int	signed
long	void
unsigned	volatile
const	
char	
float	
double	

- nie mogą być użyte jako nazwy

Typy danych w C

Typ int

Typ **int** jest liczbą całkowitą ze znakiem (ang. signed integer).

Deklaracja zmiennej typu **int**

```
int eligent;
int lwy, tygrysy, lamparty;
```

Inicjalizacja zmiennej

Inicjalizacja zmiennej oznacza przypisanie jej pierwotnej (początkowej) wartości.

```
int lwy = 21;
int tygrysy = 32, lamparty = 14;
int konie, krowy = 94;        // prawidłowy, ale kiepski styl
```

Stałe typu **int**

21, -32, 14 , 94

Wyświetlanie wartości typu int

```
/* printf.c  - przedstawia niektóre właściwości funkcji printf()  */
#include <stdio.h>
int main(void)
        {
        int dziesięć = 10;
        printf("Właściwy sposób:  ");
        printf("%d minus %d równa się %d\n", dziesięć, 2, dziesięć - 2 );
        printf("Błędny sposób:  ");
        printf("%d minus %d równa się %d\n", dziesięć );    // brakuje 2 argumentów
        return 0;
        }
```

wynik:

```
Właściwy sposób:  10 minus 2 równa się 8
Błędny sposób:  10 minus 342 równa się 6618680
```

Wartości ósemkowe i szesnastkowe

Przedrostek **0x** lub **0X** oznacza *wartość szesnastkową*,
- stąd, chcąc zapisać liczbę **16** w systemie szesnastkowym, piszemy **0x10** lub **0X10**.

Przedrostek **0** (zero) oznacza *wartość ósemkową* - liczbę **16** w systemie ósemkowym zapisujemy więc **020**

Wyświetlanie wartości ósemkowych i szesnastkowych

```
/* systemy.c — wyświetla 100 w zapisie dziesiętnym, ósemkowym i szesnastkowym    */
#include <stdio.h>
int main(void)
{
   int  x  = 100;
   printf("dziesiętny = %d; ósemkowy = %o; szesnastkowy = %x\n", x, x, x);
   return 0;
}
```

wynik:

dziesiętny = 100; ósemkowy = 144; szesnastkowy = 64

Inne typy całkowite

- Typ **short int** lub krócej **short** może (lecz nie musi) zajmować mniej pamięci niż int.
- Typ **long int** lub **long** może zajmować więcej pamięci niż **int**, co pozwala na wyrażanie większych wartości całkowitych.
- Typ **unsigned int** lub po prostu **unsigned** służy do deklarowania zmiennych, które przyjmują tylko wartości nieujemne.
- Kompilatory uznają także typy **unsigned long int** (lub **unsigned long**) oraz **unsigned short int** (lub **unsigned short**).

Deklarowanie innych typów całkowitych

long int estine;
long johns;
short int erns;
short ribs;
unsigned int s_count;
unsigned players;
unsigned long headcount;
unsigned short yesvotes;

Stałe typu long

Aby spowodować traktowanie stałej jako wartości typu **long**, dodajemy do liczby przyrostek **L**.

Komputer z 16-bitowym typem **int** i 32-bitowym typem **long** zapisze liczbę **7** w 16 bitach, a liczbę **7L** w 32 bitach.

Przyrostek **L** można również stosować do ósemkowych i szesnastkowych liczb całkowitych, np. **020L**, **0x10L**.

Wyświetlanie wartości typów long, short i unsigned

```
/* print2.c — dalsze własności funkcji printf () */
#include <stdio.h>
int main(void)
{
   // system z 32-bitowym typem int
   //     i 16-bitowym typem short
   unsigned int un = 3000000000;  short sn = 200;
   long ln = 65537;
   printf("un = %u,  a  nie  %d\n",  un,  un);
   printf("sn = %hd  i  %d\n",  sn,  sn);
   printf("ln = %ld, a nie  %hd\n",  ln,  ln);
   return 0;
}
```

wynik:

```
un = 3000000000,   a nie -1294967296
sn = 200 i 200
ln = 65537,   a nie 1
```

Typ char

Typ **char** służy do przechowywania znaków, takich jak litery czy znaki przestankowe.

Z technicznego punktu widzenia jest on typem całkowitym.
Typ **char** w rzeczywistości przechowuje liczby całkowite - kod numeryczny (ASCII), w którym określone liczby całkowite reprezentują określone znaki.

Deklarowanie zmiennych typu char

```
char t;
char akter, yzraa;
```

Stałe znakowe i inicjalizacja zmiennych

```
char klasa = 'A';
char klasa = 65;      // kiepski styl
```

Znaki niedrukowane

char dzwiek = 7; // sygnał dźwiękowy

Sekwencja	
\a	*Alarm*
\b	*Znak cofania (back space)*
\f	*Wysuw strony (fomfeed)*
\n	*Nowa linia (newline)*
\r	*Powrót karetki (carriage retum)*
\t	*Tabulator poziomy*
\v	*Tabulator pionowy*
\\	*Lewy ukośnik„\" (backslash)*
\'	*Apostrof*
\"	*Cudzysłów*
\0oo	*Wartość ósemkom (oo oznacza cyfry ósemkowe)*
\xhh	*Wartość szesnastkowa (hh oznacza cyfry szesnastkowe)*

Wyświetlanie znaków

```
/* znakkod.c — wyświetla znak i odpowiadający mu kod */
#include <stdio.h>
int main(void)
 {
    char ch;
    printf("Wpisz jakiś znak\n");
    scanf ("%c",   &ch);      // użytkownik podaje znak
    printf("Kod znaku %c to %d.\n",   ch,  ch);
    return 0;
 }
```

przykładowy wynik:

```
Wpisz jakiś znak.
C
Kod znaku C to 67.
```

Typy float i double

Liczba	*Notacja naukowa*	*Notacja wykładnicza*
1 000 000 000	= $1.0* 10^{9}$	= 1.0e9
123 000	= $1.23*10^{5}$	= 1.23e5
322.56	= $3.2256*10^{2}$	= 3.2256e2
0.000056	= $5.6* 10^{-5}$	= 5.6e-5

Deklarowanie zmiennych zmiennoprzecinkowych

float paweł, gawel;
double trouble;
float pianek = 6.63e-34;
long double pkb;

Stałe zmiennoprzecinkowe

-1.56E+12 2.87e-3 3.14159 .2 4el6 .8E-5 100.

Jeśli liczba zmiennoprzecinkowa nie posiada przyrostka, przechowywana jest jako typ **double**.

za pomocą przyrostka **f** lub **F** możliwa jest zmiana tego standardowego zachowania

przykład: 2.3f 9.11E9F

Wyświetlanie wartości zmiennoprzecinkowych

```
/* pokaz_fl.c — wyświetla wartość typu float na dwa sposoby */
#include <stdio.h>
int main(void)
  {
  float wartość = 32000.0;
  printf("%f można także zapisać %e\n", wartość, wartość};
  return 0;
  }
```

wynik: 32000.000000 można także zapisać 3.200000e+004

Podsumowanie: podstawowe typy danych

Słowa kluczowe:

Podstawowe typy danych deklarujemy za pomocą ośmiu słów kluczowych **- int, long, short, unsigned, char, float, double** i **signed**.

Typy całkowite ze znakiem:

Typy te mogą osiągać wartości ujemne lub dodatnie.

int: Podstawowy typ całkowity. Jego rozmiar jest dostosowany do komputera, ale zgodnie ze standardem ANSI - nie może być mniejszy niż 16 bitów.

short lub **short int**: Jego rozmiar jest nie większy niż rozmiar typu int (może być mniejszy). Standard ANSI gwarantuje dla typu short rozmiar co najmniej 16 bitów.

long lub **long int**: Jego zakres jest co najmniej tak duży, jak typu int (może być większy). Standard ANSI gwarantuje dla typu long rozmiar co najmniej 32 bitów.

Typy całkowite bez znaku:

Typy te mogą osiągać tylko wartości nieujemne, co zwiększa maksymalną wartość, jaką można w nich przechować. Aby zadeklarować zmienną całkowitą bez znaku, przed słowem określającym żądany typ dodajemy słowo kluczowe **unsigned**, np. **unsigned int**, **unsigned long**, **unsigned short**. Samo słowo **unsigned** oznacza typ **unsigned int**.

Typy znakowe:

Służą one do przechowywania symboli typograficznych, takich jak **A**, **&** czy **+**.
Typ **char** z definicji zajmuje 1 bajt pamięci.
char: jest to słowo kluczowe typu znakowego.
To, czy typ **char** posiada znak, zależy od implementacji języka C. Standard ANSI C pozwala określić żądaną postać typu przy pomocy słów **signed** i **unsigned**.

Typy zmiennoprzecinkowe:

Typy te mogą osiągać wartości ujemne lub dodatnie.
float: podstawowy typ zmiennoprzecinkowy; potrafi dokładnie wyrazić przynajmniej sześć cyfr znaczących.
double: większa jednostka do przechowywania wartości zmiennoprzecinkowych; typ ten może zmieścić więcej cyfr znaczących i większe wykładniki niż float.
long double: jeszcze większa jednostka do przechowywania wartości zmiennoprzecinkowych; typ ten może zmieścić więcej cyfr znaczących i większe wykładniki niż double.

```c
/* typy.c — wyświetla rozmiary typów */
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    printf("Typ int ma rozmiar %d bajtów.\n",          sizeof(int));
    printf("Typ char ma rozmiar %d bajtów.\n",       sizeof(char));
    printf("Typ long ma rozmiar %d bajtów.\n",       sizeof(long));
    printf("Typ float ma rozmiar %d bajtów.\n",      sizeof(float));
    printf("Typ double ma rozmiar %d bajtów.\n", sizeof(double));
    return. 0;
}
```

Łańcuchy znakowe

Łańcuch znakowy jest ciągiem składającym się z jednego lub więcej znaków.

przykład łańcucha:

"Czułem sie jak pies na łańcuchu."

Znaki cudzysłowu nie są częścią łańcucha - informują one jedynie kompilator, ze to, co znajduje się pomiędzy nimi, jest łańcuchem.

Łańcuchy są przechowywane w tablicach zbudowanych z elementów typu char.

C	z	u	ł	e	m		s	i	ę		j	a	k		p	i	e	s		n	a		ł	a	ń	c	u	c	h	u	.	\0

na ostatniej pozycji w tablicy znajduje się znak **\0** - jest to tzw. ***znak zerowy*** (ang. *null character*)

Łańcuchy w języku C są zawsze przechowywane razem z tym znakiem - tablica musi mieć długość przynajmniej o jedną komórkę większą niż długość zapisanego w niej łańcucha.

Deklarowanie łańcuchów

char imię[40];

Nawiasy kwadratowe **[ ]** po nazwie imię sygnalizują, że deklarowana zmienna jest tablicą,

Liczba **40** w nawiasie określa ilość elementów tablicy, zaś słowo **char** określa typ elementów.

```
/* chwali.c — wykorzystuje łańcuchy */
#include <stdio.h>
#define POCHWALA "Ach, jakie wspaniale imię!"
int main(void)
{
  char imię[40];
  printf("Jak masz na imie?\n");
  scanf("%s", imię);
  printf("Witaj, %s. %s\n", imię, POCHWALA);
  return 0;
}
```

Przebieg działania programu chwali .c:

```
Jak masz na imię? Janek Scalak
Witaj, Janek. Ach,  jakie wspaniale imię!
```

Łańcuchy a znaki

Stała łańcuchowa **"x"** nie jest tym samym, co stała znakowa **' x'**.

"x" składa się z dwóch znaków, **' x'** oraz **' \0'** !

Funkcje operujące na łańcuchach:

```
/* chwal2.c */
#include <stdio.h>
#include <string.h>          // dostarcza prototypu dla strlen()
#define POCHWALA  "Ach, jakie wspaniale imię!"
int main(void)
{
   char imię[40];
   printf("Jak masz na imie?\n");
   scanf("%s", imię);
   printf("Witaj,  %s.  %s\n",  imię,  POCHWALA);
   printf("Twoje imię, składające sie z %d liter, zajmuje %d komórek pamięci.\n",  strlen(imię),  sizeof imię);
   printf(" POCHWALA składa sie z %d liter ",  strlen(POCHWALA));
   printf("i zajmuje %d komórek pamięci.\n",  sizeof(POCHWALA));
   return 0;
}
```

Stałe i preprocesor C

Składnia:

```
#define   NAZWA   wartość
```

```
/* pizza.c — korzysta z definiowanych stałych w kontekście pizzy */

#include <stdio.h>
#define   PI   3.14159
int  main(void)
{
   float   powierzchnia,   obwód,   promień;  // deklaracja zmiennych
   printf("Ile wynosi promień Twojej pizzy?\n");
   scanf("%f",   &promien);
   powierzchnia  =  PI  *  promień  *  promień;
   obwód =2.0  *  PI  *  promień;
   printf("Podstawowe parametry Twojej pizzy to:\n");
   printf("obwód  =  %1.2f,  powierzchnia  =  %1.2f\n",   obwód,   powierzchnia);
   return 0;
}
```

Modyfikator const

Składnia:

```
const int MIESIĄCE = 12;        // MIESIĄCE jest stalą symboliczna równą 12
```

Taka deklaracja sprawia, że MIESIĄCE staje się wartością przeznaczoną tylko do odczytu.

Łączenie #define i #include

Załóżmy, że opracowujesz cały pakiet programów, z których każdy wykorzystuje ten sam zestaw stałych. Aby ułatwić sobie pracę możesz postąpić następująco:

► Zbierz wszystkie dyrektywy **#define** w jednym pliku; nazwij go np. ***const.h*** .

► U góry każdego pliku źródłowego programu dodaj następujący wiersz:

#include "const.h" // UWAGA: NIE <const.h> !

```
/* alias.h */
#define   program       int main(void)
#define   begin         {
#define   end           return 0;}
#define   następnie     ;
#define   pobierz       scanf
#define   powiedz       printf
#define   DWA           2
#define   razy          *
#define   całkowita      int
#include <stdio.h>
```

```
/* alias.c — obficie wykorzystuje preprocesor */
#include "alias.h"    // włączenie alias.h
program
begin
  całkowita twoja, moja        następnie
  powiedz("Podaj proszę jakaś liczbę całkowita.\n")
                                następnie
  pobierz("%d",  &twoja)        następnie
  moja  =  twoja razy DWA      następnie
  powiedz("%d jest dwa razy większa niz Twoja liczba!\n",
            moja)               następnie
end
```

Funkcja printf()

Specyfikatory konwersji (formatu) i odpowiadające im dane wyjściowe.

Specyfikator konwersji	**Dana wyjściowa**
%c	Pojedynczy znak
%d	Dziesiętna liczba całkowita (ze znakiem)
%e	Liczba zmiennoprzecinkowa w notacji z literą **e**
%E	liczba zmiennoprzecinkowa w notacji z literą **E**
%f	Liczba zmiennoprzecinkowa w zapisie dziesiętnym
%g	Równoważny **%e**, jeśli wykładnik jest mniejszy niż -4 lub większy bądź równy dokładności. W przeciwnym wypadku równoważny **%f**.
%G	Równoważny **%E**, jeśli wykładnik jest mniejszy niż-4 lub większy bądź równy dokładności. W przeciwnym wypadku równoważny **%f**.
%i	Dziesiętna liczba całkowita (ze znakiem)
%o	Ósemkowa liczba całkowita (bez znaku)
%p	Wskaźnik
%s	Łańcuch znakowy
%u	Dziesiętna liczba całkowita (bez znaku)
%x	Szesnastkowa liczba całkowita, cyfry szesnastkowe pisane małą literą (0f)
%X	Szesnastkowa liczba całkowita, cyfry szesnastkowe pisane wielką literą (OF)
%%	Wyświetla znak procentu

Modyfikatory funkcji printf ().

Modyfikato	***Znaczenie***
.liczba	Dokładność. W przypadku konwersji typów **%e, %E** jest to liczba cyfr po kropce. Dla konwersji **%g** i **%G** - maksymalna liczba cyfr znaczących. Dla konwersji **%s** - maksymalna liczba wyświetlanych znaków. Dla konwersji całkowitych - minimalna liczba wyświecanych cyfr, w razie potrzeby na początku liczby dodawane są zera. Sam modyfikator **.** jest równoważny **.0**, a więc **%.f** to tyte, co **%.0f** Przykład: **%5. 2f** wyświetla wartość **float** w polu o szerokości pięciu znaków z dwoma cyframi po przecinku.
h	W połączeniu ze specyfikatorem całkowitym oznacza wartość **short int** lub **unsigned short int**. Przykłady: **%hu**, **%hx**, **%6. 4hd**
l	W połączeniu ze specyfikatorem całkowitym oznacza wartość **long int** lub **unsigned long int**. Przykłady: **%ld**, **%8lu**
L	W połączeniu ze specyfikatorem zmiennoprzecinkowym oznacza wartość **long double**. Przykłady: **%Lf**, **%10.4Le**

Modyfikato	***Znaczenie***
znacznik	Pięć dostępnych znaczników (**-, +, odstęp, #** i **0**) – tabela poniżej. Można stosować kilka znaczników na raz (lub też nie stosować żadnego).
liczba	Minimalna szerokość pola. Jeśli wyświetlana wartość lub łańcuch nie zmieści się w polu o podanej szerokości, zostanie użyte większe pole.

Znaczniki (ang.flags) funkcji printf ().

Znacznik	***Znaczenie***
-	Wyrównuje wartość do lewej krawędzi pola. Przykład: **%-20s**
+	Wyświetla wartość ze znakiem plus lub minus, w zależności od tego, czy jest dodatnia czy ujemna. Przykład: **%+6.2f**
odstęp	Wyświetla wartość z odstępem na początku (ale bez znaku plus), jeśli jest dodatnia, a ze znakiem minus, jeśli jest ujemna.
#	Wyświetla wartość w postaci alternatywnej, zależnej od specyfikatora. Poprzedza wartości typu **%o** zerem, a wartości typu **%x** i **%X** - odpowiednio symbolem **0x** lub **0X**. W przypadku wszystkich formatów zmiennoprzecinkowych, użycie znacznika **#** zapewnia obecność kropki dziesiętnej, nawet jeśli nie następują po niej żadne cyfry. W przypadku formatów **%g** i **%G** znacznik zapobiega usunięciu końcowych zer. Przykłady: **%#o**, **%#8.1f**, **%+#10.3E**
0	W przypadku wartości liczbowych, wypełnia pole początkowymi zerami zamiast odstępami. Znacznik jest ignorowany, jeśli występuje razem ze znacznikiem **-** lub jeśli dla wartości całkowitej określona została dokładność. Przykłady: **%010d**, **%08.3f**

Przykłady:

```
/* szerok.c — szerokość pola */
#include <stdio.h>
#define STRONY 732
int main(void)
{
   printf("*%d*\n", STRONY);
   printf("*%2d*\n", STRONY);
   printf("*%10d*\n", STRONY);
   printf("*%-10d*\n", STRONY);
   return 0;
}
```

Wynik:

```
*732*
*732*
*       732*
*732        *
```

```c
/*
 float.c
- modyfikatory dla wartości zmiennoprzecinkowych
*/
#include <stdio.h>
int main(void)
{
  // stała  zdefiniowana  za  pomocą  const
  const double CZYNSZ = 2345.67;
  printf("*%f*\n", CZYNSZ);
  printf("*%e*\n", CZYNSZ);
  printf("*%4.2f*\n", CZYNSZ);
  printf("*%3.1f*\n, CZYNSZ);
  printf("*%10.3f*\n", CZYNSZ);
  printf("*%10.3e*\n", CZYNSZ);
  printf("*%+4.2f*\n", CZYNSZ);
  printf("*%010.2f*\n", CZYNSZ);
  return 0;
}
```

wynik:

```
*2345.670000*
*2.345670e+003*
*2345.67*
*2345.7*
* 2345.670*
*2.346e+003*
*+2345.67*
*0002345.67*
```

```c
/* łańcuchy.c — formatowanie łańcuchów  */
#include <stdio.h>
#define  NOTATKA   "Doskonała gra aktorów!"
int main(void)
{
    printf("*%2s*\n",   NOTATKA);
    printf("*%25s*\n",  NOTATKA);
    printf("*%25.5s*\n",  NOTATKA);
    printf("*%-25.5s*\n",  NOTATKA);
    return 0;
}
```

dane wyjściowe programu:

```
*Doskonała gra aktorów!*
*    Doskonała gra aktorów!*
*                         Dosko*
*Dosko                         *
```

Funkcja scanf()

dwie proste zasady:

1. Jeśli używasz **scanf ()**, aby wczytać wartość do zmiennej należącej do jednego z omówionych wcześniej typów podstawowych, przed nazwą zmiennej dodaj **&**.
2. Jeśli używasz **scanf ()**, aby wczytać łańcuch do tablicy znaków, nie dodawaj przedrostka **&**.

```
/* wejscie.c — kiedy używać  & */
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int  wiek;                  // zmienna
    float  majątek;             // zmienna
    char  zwierzątko[30];       // łańcuch
    printf("Podaj swój wiek, majątek i ulubione zwierzątko.\n");
    scanf("%d  %f",  &wiek,  &majatek);   // tu używamy &
    scanf("%s",   zwierzątko);              // przy tablicy znakowej nie ma &
    printf("%d,  %.0f zl,  %s\n",   wiek,   majątek,   zwierzątko);
    return 0;
}
```

Inne znaki w formacie funkcji scanf()

```
…
scanf("%d/%d", &a, &b);
…
```

oznacza, że funkcja spodziewa się danych w postaci liczba**/**liczba, np. 2/7 (a nie 2 7).

```
…
scanf("->%d ", &x);
…
```

oznacza, że funkcja spodziewa się liczby poprzedzonej łańcuchem "**->**".

Uwaga:

```
…
scanf("-> %d ", &x);  // odstep!
…
```

wymaga, aby w danych pomiędzy łańcuchem "->" i liczbą wystąpiła (co najmniej jedna) spacja.

Specyfikatory konwersji dla funkcji scanf ()

Specyfikator	***Znaczenie***
%c	Interpretuje daną wejściową jako znak
%d	Interpretuje daną wejściową jako dziesiętną liczbę całkowitą ze znakiem.
%e, %f, %g	Interpretuje daną wejściową jako liczbę zmiennoprzecinkową.
%E, %G	Interpretuje daną wejściową jako liczbę zmiennoprzecinkową.
%i	Interpretuje daną wejściową jako dziesiętną liczbę całkowitą ze znakiem.
%o	Interpretuje daną wejściową jako ósemkową liczbę całkowitą ze znakiem.
%p	Interpretuje daną wejściową jako wskaźnik (adres).
%s	Interpretuje daną wejściową jako łańcuch, rozpoczynający się pierwszym znakiem drukowanym i kończący się ostatnim takim znakiem.
%u	Interpretuje daną wejściową jako dziesiętną liczbę całkowitą bez znaku.
%x, %X	Interpretuje daną wejściową jako szesnastkową liczbę całkowitą ze znakiem.

Modyfikatory funkcji scanf ().

Modyfikator	***Znaczenie***
*****	Powstrzymuje odczytanie wartości. Przykład: **%*d**
liczba	Maksymalna szerokość pola. Odczytywanie danych kończy się, gdy osiągnięta zostanie maksymalna szerokość pola lub w momencie wystąpienia pierwszego znaku niedrukowanego. Przykład: **%10s**.
h	**%hd** i **%hi** powodują zapisanie wartości w zmiennej typu **short int**. **%ho**, **%hx** i **%hu** oznaczają typ **unsigned short int**. Specyfikatory **d**, **i**, **o** i **x** bez modyfikatora h oznaczają typ **int**.
l lub **L**	**%ld** i **%li** powodują zapisanie wartości w zmiennej typu **long**. **%lo**, **%lx** i **%lu** oznaczają typ **unsigned long**. **%le**, **%lf** i **%lg** oznaczają typ **double**. Dodanie **L** zamiast **l** do specyfikatorów **e**, **f** i **g** powoduje, że wartość zostanie zapisana w zmiennej typu **long double**. Specyfikatory **e**, **f** i **g** bez modyfikatorów **l** lub **L** oznaczają typ **float**.

Modyfikator * w funkcjach printf() i scanf()

```
/*  zmszer.c
 - wykorzystuje pole o zmiennej  szerokości  */
#include <stdio.h>
int main(void)
{
   unsigned  szerokość,  dokładność;
   int liczba  = 256;
   double waga  =  242.5;
   printf("Jaka szerokość pola?\n");
   scanf("%d",   Szerokosc);
   printf("Liczba jest równa :%*d:\n",
                                        szerokość,   liczba);
   printf("Teraz podaj szerokość i dokładność:\n");
   scanf("%d %d",   &szerokosc,   &dokladnosc) ;
   printf("Waga  =  %*.*f\n",   szerokość,
                                    dokładność,   waga);
   return 0;
}
```

przykładowy przebieg działania programu:

```
Jaka szerokość pola?
6
Liczba jest równa :  256:
Teraz podaj szerokość i dokładność:
8  3
Waga = 242.500
```

W przypadku funkcji **scanf ()** modyfikator ***** powoduje pominięcie wartości odpowiadającej specyfikatorowi, przy którym został umieszczony.

Możliwość pominięcia niektórych pozycji jest przydatna na przykład wówczas, gdy należy odczytać określoną kolumnę z pliku tekstowego, w którym dane zapisane są w postaci wielu jednolitych kolumn.

```
/* pomin2.c — pomija pierwsze dwie z podanych liczb całkowitych */
#include <stdio.h>
int main(void)
{
    int   n;
    printf("Podaj proszę trzy liczby całkowite:\n");
    scanf("%*d  %*d  %d",    &n);
    printf("Ostatnia podana liczba była  %d\n",   n);
    return 0; .
}
```

przebieg działania programu:

```
Podaj proszę trzy liczby całkowite:
1976 1992 1996
Ostatnia podana liczba była  1996
```

□

Zapis tekstowy do pliku i do bufora pamięci

```
printf("Liczby do analizy: %d, %f", x, y);        // wypisanie w oknie konsoli
```

```
FILE *fp;                                 // deklaracja wskaźnika do pliku
...
fp = fopen("plik.txt", "w");     // otwarcie pliku  plik.txt  do zapisu w trybie tekstowym (!!!)
...
fprintf(fp, "Liczby do analizy: %d, %f", x, y);         // zapis do pliku
...
fclose(fp);                               // zamknięcie pliku
```

```
char bufor[1024];                                    // deklaracja bufora
...
sprintf(bufor, "Liczby do analizy: %d, %f", x, y);    // zapis do bufora
```

Odczyt tekstowy z pliku i z bufora pamięci

```
scanf("Liczby do analizy: %d, %f", &x, &y);   // odczyt z klawiatury
```

```
FILE *fp;                          // deklaracja wskaźnika do pliku
...
fp = fopen("plik.txt", "r");       // otwarcie pliku  plik.txt  do czytania w trybie tekstowym (!!!)
...
fscanf(fp, "Liczby do analizy: %d, %f", &x, &y);    // odczyt z pliku
...
fclose(fp);                        // zamknięcie pliku
```

```
char bufor [1024] = "Liczby do analizy: 2, 2.71828";    // deklaracja bufora
...
sscanf(bufor, "Liczby do analizy: %d, %f", &x, &y);      // odczyt z bufora
```

□